

MASARYKOVA UNIVERZITA

Ze2BP_ORP6

Obecná regionální geografie

jarní semestr 2011

Organizace kurzu

- ❏ **Přednášky** – účast dobrovolná, aktuální pojmy a současné aspekty vědní disciplíny
- ❏ **Seminář** – povinné vypracování zadané práce

Podmínky ke kolokviu:

- ❏ Samostatná práce – prezentace
- ❏ Písemný test v rozsahu přednášené látky

Obsah a předmět kurzu

Přednášky

1. Regionální geografie – vymezení geografické disciplíny, vztahy k ostatním vědním disciplínám
2. Přístup, metodologie a základní metody regionální geografie
3. Koncept regionu, klasifikace regionů, vnitřní struktura regionů
4. Geografická regionalizace světa
5. Geografická regionalizace České republiky

Literatura k studiu

Povinná

- TOUŠEK, V., KUNC, J., VYSTOUPIL, J. a kol. Ekonomická a sociální geografie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4.

Doporučená

- BAŠOVSKÝ, O., LAUKO, V.: *Úvod do regionálnej geografie*. 1. vyd., Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava. 1990. 118 s. ISBN 80-080-0278-6.
- WOKOUN, R. *Základy regionální geografie*. Brno: UJEP, 1984. 36 s.
- HAMPL, M.: *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. DemoArt pro Univerzitu Karlovu, Přírodovědeckou fakultu, Praha. 2005. 147 s. ISBN: 80-86746-02-X.
- IVANIČKA, K.: *Základy teórie a metodologie socioekonomickej geografie*. 2. vyd. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava. 1987. 432 s.

Základy geografické disciplíny

3 základní dělení geografie:

1. fyzická geografie (geomorfologie, klimatologie, hydrologie, biogeografie, pedogeografie, krajinná ekologie)
2. humánní (socioekonomická) geografie – geo obyvatelstva a sídel, geografie průmyslu, zemědělství, dopravy (služeb, cestovního ruchu a rekreace)
3. regionální geografie a regionální rozvoj

Někdy se zvlášť vyčleňuje:

4. kartografie, geoinformatika, GIS, DPZ

Definice RG

- ❏ komplexní disciplína zabývající se uspořádáním věcí a vztahů v prostoru. (*Dicken, 2004*)
- ❏ zkoumá vzájemné vztahy mezi přírodním prostředím a lidskou společností v konkrétních územích – oblastech neboli regionech. Objektem zkoumání regionální geografie jsou nezaměnitelné celky krajinné sféry vymezené postupem nazývaném regionalizace. (*Bičík a Brinke, 1987*)

Definice RG

- zabývá se způsobem, jakým unikátní kombinace environmentálních a humánních faktorů vytvářejí území s charakteristickou krajinou a kulturními atributy. (*Knox a Marston, 2001*)
- zkoumá regionální systémy, tj. vztahy mezi přírodním prostředím a společnostmi v daném regionu. V regionech pak sleduje prostorové uspořádání (strukturu) a vzájemné vazby složek přírodní a sociální sféry. (*Anděl, 1996*)

Trocha historie RG

3 základní školy:

- Německá (17. – 20. st.)
- Francouzská (18., 19. st.)
- Americká - 20., 30. léta 20. století

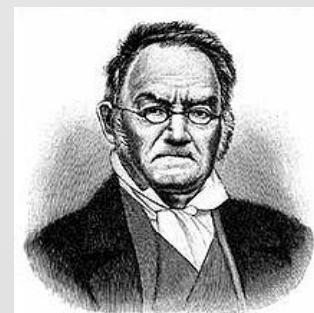
Německá škola

➤ **Philipp Clüver** - 1629 - *Úvod do staré i nové geografie*

➤ **Alexander von Humboldt** (1769 – 1859)
- *Ansichten der Natur, Kosmos*

➤ **Karl Ritter** (1779 – 1859) - *Věda o Zemi ve vztahu k přírodě a dějiny lidstva*

Německá škola

- ❏ Johann H. von Thünen (1783-1850)
 - ❏ *Der isolierte Staat* (1826, 1850)
 - ❏ prostorová ekonomie (1826, první vydání)

- ❏ Definoval speciální zemědělské zóny v závislosti na dostupnosti trhu.

- ❏ Faktory: ***přepravní vzdálenost*** a ***výtěžnost z jednotky plochy***.

Německá škola

- **Alfred Hettner** (1859 – 1941) - vychází z abstraktní posloupnosti vývojového vyčleňování mladších složek ze starších.
- Hettnerovo schéma: poloha, rozloha → geologie, geomorfologie → klima, vodstvo → půdy → biota → obyvatelstvo → zemědělství → průmysl → doprava → bezprostředně hrazené služby → obchod a rekreace → nepřímo hrazené služby, zdravotnictví a školství → vř a věda → politická nadstavba → kulturní nadstavba → nižší územní členění → historická geografie (Mečiar II., s. 32).
- Toto schéma se zakládá na analýze regionů podle jednotlivých částí, začíná od geologické stavby a forem povrchu, přes další části přírody až po člověka, jeho hospodářství a kulturu (Bašovský, s. 30).

Německá škola

- **Walter Christaller** (1893 – 1969): „Teorie centrálních míst“ – výzkum centrality a hierarchie sídel podle různých funkcí
- pojmy: centrální místo, spádové území, centralita (hierarchie, hexagonalita).
- vyšší spádového místo překrývá území nižšího spádového místa.

Löschova teorie

- ❏ **August Lösch** (1906 – 1945)
- ❏ Soustředil se na vztahy v rozmístění velkých průmyslových podniků.
- ❏ Každé centrální místo vyšší hierarchie nemusí nabízet všechny služby (zboží) jako místo na nižším stupni centrality.
- ❏ Model je tvořen postupně od sídel s nejnižší hierarchií k sídlům s nejvyšší hierarchií.

Francouzská škola

- ❏ ***Jean Baptiste Bourguignon d'Anville*** (1697 – 1782)
– kartograf
- ❏ ***Paul Vidal de la Blache*** (1845 – 1918) – odklon od determinismu, zavedl pojem ***posibilitismus*** – *(prostředí ovlivňuje člověka, ale kulturu si vytváří člověk sám ve spolupráci s dalšími lidmi a může s ní změnit své prostředí);* Dílo - *Géographie universelle (Zeměpis světa roku 1930).*

„genre de vie„

Americká škola

- ***Richard Hartshorne*** (1899 – 1992) – zavedl do geografie pojem prostorová diferenciacie – územní hierarchie sociálních a fyzikálních prvků.
- Indeterministické pojetí regionu – popírá spojení společnosti a přírody; společnost je na přírodních podmínkách nezávislá.

Současnost

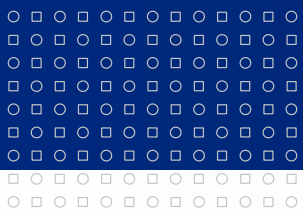
- Konec geografie (90. léta 20. st.).
- „Teorie o konci odlehlosti“.
- Orientace na nové směry -> rozvoj nových disciplín (G města, vesnice, obchodu, služeb, jazyků, průmyslu, zemědělství, dopravy apod.).
- Důležitou roli hraje propojení geografie, sociologie, ekonomie.

Postmodernismus

- ☒ Informační revoluce v 80. a především 90. letech 20. st.
- ☒ Geo disciplíny si začaly data sbírat samy.
- ☒ Snahy o popis prostorových jevů a skutečností (složky krajiny) tak, aby vytvářely navzájem propojený celek => analýza se mění v syntézu.
- ☒ Teorie geografické organizace reality.

Co si dnes odnést?!

- ❏ Co je objekt a předmět studia regionální geografie?
- ❏ Jaký je rozdíl mezi regionální x sociální x fyzickou geografii?
- ❏ Kdo z významných osobností nejvíce ovlivnil regionální geografii?

Zadání práce!

